

УДК 687.12

ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВІ ЗАСОБИ ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНОСТІ

РЯБЧИКОВ Микола, НІКУЛІНА Анастасія
Українська інженерно-педагогічна академія, Харків, Україна

Охарактеризована сутність об'ємно-просторової структури композиції, яка надає просторових умов для реалізації дизайн-процесу. В ході дослідження визначено об'ємно-просторові засоби дизайн-діяльності, що дозволяють гармонійне формотворення дизайн-об'єктів. Розкрито основні процеси організації побудови зовнішньої та внутрішньої форми костюма.

Ключові слова: *дизайн-діяльність, об'ємно-просторові засоби, дизайн-об'єкт, формотворення, гармонія.*

ВСТУП

Проблематика дизайн-освіти, що виразно усвідомлюється в контексті розвитку та удосконалення сучасних напрямків дизайн-діяльності, орієнтована на формування предметно-просторової середовища костюма та відповідного образу в цілому. У сфері дизайн-діяльності з сучасними проблемами та постійно оновленою естетикою висвітлюються принципи нового мислення, нові пріоритети, що визначаються стимулами оновлення професійних методів та засобів роботи, які потребують пошуку нових образних рішень, форм, творчих концепцій, технологічних прийомів тощо.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальною проблемою є визначення засобів, які складають гармонічну цілісність специфіки художнього освоєння дійсності, творчої уяви, художнього мислення та дозволяють оперувати цілими, нерозчленованими формами, синтезувати цілісний образ дизайн-об'єктів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Об'ємно-просторова структура композиції у дизайн-діяльності розглядається як естетично-осмислена взаємозалежність форми об'єкта від його внутрішньої побудови та зовнішнього предметного оточення. Вона укладається на засадах внутрішньої та зовнішньої гармонійності, що надає просторових умов для реалізації дизайн-процесу. Гармонійна форма дизайн-об'єктів може бути утворена за допомогою ряду закономірностей та принципів розвитку, а не випадковим поєднанням художньо обґрунтованих елементів побудови.

Аналіз показує, що легкість сприймання будь-якого дизайн-об'єкта багато в чому залежить саме від того, наскільки закономірно розвивається його композиція незалежно від її простоти або складності. Чим складніше об'ємно-просторова структура дизайн-об'єкта, тим більше значення для досягнення гармонії здобуває послідовний розвиток принципу, покладено в основу її будови.

Форма костюма в залежності від тенденцій часу і пластики матеріалів повторює обриси фігури, та може мати різний обсяг, тобто костюм-оболонка, що повторює обрис людського тіла чи форми великих пластичних обсягів. У будь-якому обсязі та будь-якій конфігурації костюм взаємодіє з простором, що є рівноправним засобом організованої композиції дизайн-діяльності.

Простір, крім виявлення всієї форми або її фрагментів грає роль стимулятора формотворення, що вирішує проблему відпрацювання ліній форми дизайн-об'єктів. Також взаємодіючи з формою простір допомагає розставляти акценти в загальному рішенні силуету. При всьому різноманітті принципового рішення об'ємно-просторової структури костюма очевидно, що чим більше простору, тим мінімальна по своїй масі об'ємно-просторова структура костюма. Чим менше простору, тим більше костюма та його маси, тобто простір перетворюється в повітряний прошарок між ним і тілом.

Організація форми дизайн-об'єктів можлива за участю простору і без нього: якщо простір вклинюється в форму, площа самої форми зменшується. Якщо простір в структурі костюма зведено до мінімуму, то структура втрачає простір, наближаючись до геометричної фігури.

Однак в костюмі простір бере участь завжди, так як фігура розглядається у динамічному відношенні, у наступних положеннях: фронтальному, профільному, при русі і поворотах корпусу. Як тільки у фігурі людини руки, ноги і голова порушують статичне положення, починається взаємодія форми з простором.

З точки зору формотворення костюма у об'ємно-просторовій структурі взаємодія простора і форми стає виразнішою, якщо відбувається з'єднання виступаючих точок фігури прямими або плавними кривими лініями. У цій структурі можна помітити зони напруги і зони, вільні від нього: до зони напруги слід віднести плечовий пояс, де утворюється часто активні по абрису форми рукавів і комірив; до зони, вільної від акцентів формотворення, відноситься область талії. Така взаємодія дозволяє бачити спокійну або напружену, стислу або розширену форму дизайн-об'єктів. Форми тіла, виступаючи одна над іншою, викликають згущення тіней, які підсилюють дію простору на форму і форми на простір, тим самим сприяючи її виразному або невиразному сприйманню.

Зовнішня і внутрішня форма дизайн-об'єктів формується в залежності від взаємодії структури текстильного матеріалу і контура порожнини, що утворюється. Великого значення на естетичне сприймання об'ємно-просторової структури надає щільність структури

та конфігурація порожнини, що також є об'ємно-просторовими засобами дизайн-діяльності.

У костюмі процес формоутворення розгортається всередині і зовні таких фрагментів, як перед, рукава, спідниця, коміри тощо. Їх ми бачимо і сприймаємо не тільки тому що працює силует форми тієї чи іншої структури, а й тому що цей силует описує навколишній простір (конфігурацію порожнини). Напрямки дії, такі як розширення, звуження, подовження або вкорочення створює різні об'ємно-просторові структури дизайн-об'єктів.

Побудова форм костюма полегшується гармонійністю будови самої фігури. Разом з тим конфігурацію форм костюма потрібно враховувати в залежності не тільки від ступеня свободи, а й від пластики текстильного матеріалу (щільності структури). Справа в тому, що одна і та сама форма, виконана з різного текстильного матеріалу, веде себе по-різному. Так, один елемент дизайн-об'єкта, зроблений з жорсткої тканини, що стирчить та і з м'якою, що струмує, виглядає по-різному і в статиці, і в динаміці. При русі одна форма залишається незмінною, інша форма, що має складний криволінійний силует, буде змінюватися при кожному повороті фігури. Це означає, що буде змінюватися не тільки сама об'ємно-просторова структура, але і навколишній її простір, обсяг і конфігурація порожнин. Рухливість об'ємно-просторової структури костюма дозволяє їй взаємодіяти з простором в залежності не тільки від заданих вимірювань, але і матеріалу, маса якого змінює контур при русі.

Одним із шляхів до гармонії елементів в дизайн-об'єктах є відповідність характеру внутрішніх ліній характеру зовнішніх силуетних ліній, що може розглядатися як об'ємно-просторовий засіб дизайн-діяльності. Це свого роду формула, що дозволяє бачити органічність зв'язків між окремими елементами або частинами структури.

Результатом такої органічності є загальна упорядкованість структури дизайн-об'єктів. Тільки упорядкованість робить структуру дизайн-об'єктів гармонійною. Якщо упорядкованість відсутня і зв'язок елементів випадковий, то сприймання структури ускладнене, що створює не тільки невідповідність характеру ліній окремих частин силуету, але і різниці силуетних і внутрішніх ліній конструктивного ладу дизайн-об'єктів.

Органічність зв'язків між елементами структури визначається не тільки характером її ліній (прямих, похилих, овальних тощо), але і кутом нахилу між ними. Так, наприклад, лінія плеча може і повинна відповідати лінії пройми, лініям кишень тощо, причому кути нахилу утворюють ціле і деталі ліній повинні відповідати один одному.

Іншими словами, об'ємно-просторова структура костюма має явно згруповані елементи, що сприймаються як об'єктивна визначеність.

ВИСНОВКИ

Визначені об'ємно-просторові засоби дизайн-діяльності відіграють велику роль у формоутворенні костюма, зміні форм, впливі на силует фігури і його сприйманні в костюмі. Конструктивна і функціональна визначеність людської фігури дозволяє організувати за допомогою об'ємно-просторових засобів гармонійну форму дизайн-об'єктів. Встановлено, що у будь-якому обсязі та будь-якій конфігурації костюм взаємодіє з простором. Проаналізовано, що великого значення на естетичне сприймання об'ємно-просторової структури надає щільність структури та конфігурація порожнини. З'ясовано, що важливою умовою цілісності об'ємно-просторової структури дизайн-об'єкта є упорядкованість, що робить структуру гармонійною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горіна Г.С. Моделювання форми одягу / Г.С. Горіна. – М. : Легка і харчова промисловість, 1982. – 184 с.
2. Нікуліна А.В. Обґрунтування засобів гармонізації в процесі формування проєктно-творчої компетентності майбутніх вчителів технологій / А.В. Нікуліна // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Ялта, 21 – 22 березня 2013 р. – Ялта : РВНЗ КГУ, 2013. – Ч. 4. – С. 95-98.
3. Ніколаєва Т.В. Основи теорії формоутворення костюма : навч. посібник / Т.В. Ніколаєва, Н.В. Чупріна. – К. : КНУТД, 2004. – 156 с.
4. Легенький Ю.Г. Дизайн одягу : посібник / Ю.Г. Легенький. – Київ: КНУКіМ, 2008. – 374 с.

RIABCHYKOV N., NIKYLINA A.

SPACE-BASED MEDIA DESIGN ACTIVITIES

The essence of the volumetric and spatial structure of the composition that provides spatial conditions for the realization of the design process is characterized. In the course of the study, volumetric and spatial means of design activity are determined, which allow harmonious shaping of design objects. The basic processes of organization of the external and internal form of the costume are revealed.

Key words: design activity, volumetric and spatial means, design-object, shaping, harmony.